

Aanleiding

Krimp, ontgroening en vergrijzing

Fryslân heeft te maken met demografische veranderingen. De bevolkingsomvang groeit niet meer en een lichte krimp is ingezet. Tegelijkertijd verandert de samenstelling van de bevolking. Er is sprake van ontgroening en vergrijzing. Deze ontwikkelingen hebben consequenties voor de Friese samenleving. Deze publicatie is een update van het fluchskrift 'Bevolkingsontwikkelingen in Fryslân, mei 2015'. Hoeveel Friezen zijn er? In welke gemeenten vindt krimp plaats? In hoeverre is de krimp het gevolg van natuurlijke afname of van een negatief migratiesaldo? Wat zijn de veranderingen in de leeftijdsopbouw? Wat zijn veranderingen ten aanzien van het aantal huishoudens? Hoeveel mensen wonen er in de toekomst in Fryslân? In deze publicatie zet het Fries Sociaal Planbureau (FSP) een aantal feiten en cijfers over de bevolkingsontwikkelingen in Fryslân overzichtelijk op een rij. Het biedt beleidsmakers en een ieder met interesse in dit thema inzicht in de recente demografische ontwikkelingen.

Krimp vooral in Noord Fryslân en de Stellingwerven

Op 1 januari 2015 telt Fryslân 646.257 inwoners. Tot 2011 groeide de bevolking jaarlijks. Daarna daalt de bevolking met een paar honderd inwoners per jaar. Tussen 2011 en 2015 is de totale Friese bevolking met ruim 1.000 inwoners afgenomen (-0,2%). Landelijk is er in dezelfde periode nog een groei van 2,0%. De krimp van de bevolking vindt vooral plaats in gemeenten in Noord Fryslân, de kleinste Waddeneilanden en Oost- en Weststellingwerf in Zuidoost Fryslân. De grootste groei van de bevolking heeft in de periode 2011-2015 plaatsgevonden op Ameland, Terschelling, in Heerenveen en Leeuwarden.

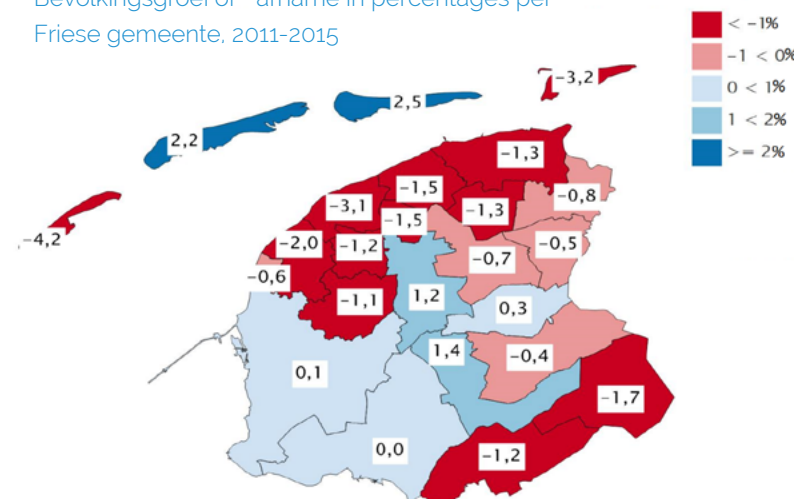

646.257 inwoners
in Fryslân op 1-1 2015

Mannen 50% Vrouwen 50%

Bevolkingsgroei of -afname in percentages per
Friese gemeente, 2011-2015

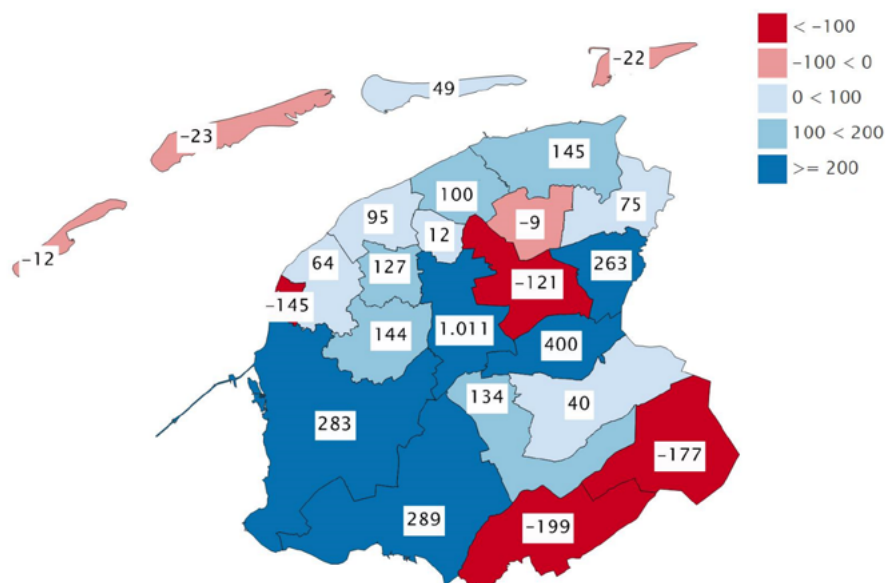

Bron: CBS, bewerking FSP

In meeste gemeenten nog natuurlijke aanwas

Krimp van de bevolking kan door natuurlijke krimp (meer sterfte dan geboorte) of door een negatief migratiesaldo (meer vertrekkers dan vestigers). In de meeste gemeenten in Fryslân is in de afgelopen jaren (2011-2014) sprake van een natuurlijke aanwas (geboorteoverschot). Gemeenten waar sprake is van een sterfteoverschot zijn: Tytsjerksteradiel, Harlingen en Dantumadiel in Noord Fryslân; Oost- en Weststellingwerf in Zuidoost Fryslân en de meeste Waddeneilanden. Dit zijn gemeenten met een hoog aandeel ouderen.

Natuurlijke aanwas of afname per Friese gemeente in aantallen, 2011-2014

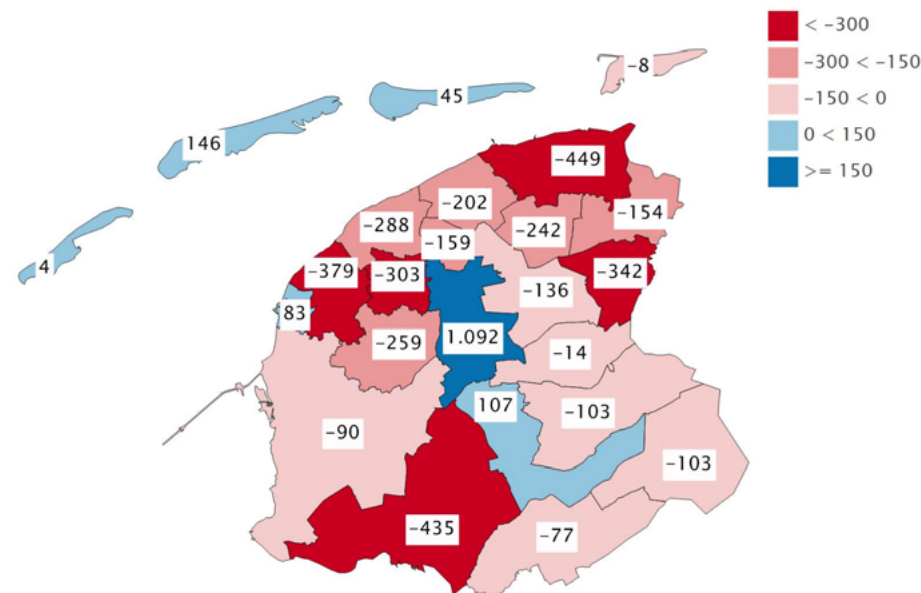

Bron: CBS, bewerking FSP

Bijna in alle gemeenten negatief migratiesaldo

In de meeste Friese gemeenten is in de periode 2011-2014 een negatief migratiesaldo. Dit betekent dat meer mensen zijn vertrokken dan zich hebben gevestigd. Gemeenten waar de meeste mensen zijn vertrokken in deze periode, zijn Dongeradeel (-449), Franekeradeel (-379), Achtkarspelen (-342) en Menameradiel (-303) in Noord Fryslân en De Fryske Marren (-435) in Zuidwest Fryslân. Gemeenten waar meer mensen zich hebben gevestigd dan zijn vertrokken in de periode 2011-2014 zijn: Leeuwarden (+1.092), Terschelling (+146) en Heerenveen (+107). Deze gemeenten trekken nieuwkomers vanwege studie, werk of een aantrekkelijke leefomgeving.

Migratiesaldo per Friese gemeente in aantallen, 2011-2014

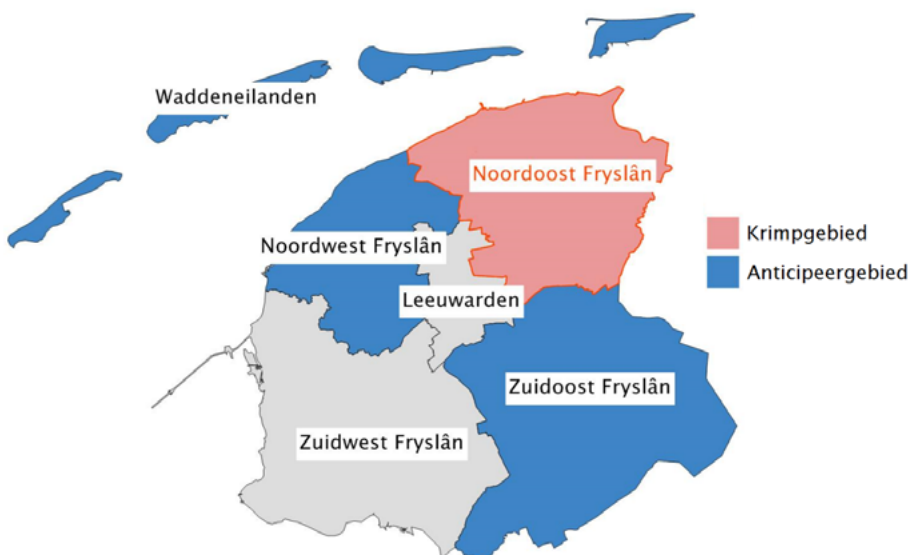

Bron: CBS, bewerking FSP

Fryslân grotendeels krimp- of anticipeergebied

De trend naar bevolgingskrimp heeft er toe geleid dat het Rijk in 2015 Noordoost Fryslân officieel heeft benoemd tot eerste krimpgebied van Fryslân. Een krimpgebied krijgt extra financiële middelen van het Rijk. In de provincies Groningen, Zeeland en Limburg zijn al langer krimpgebieden, en de Achterhoek is dit sinds 2014. Noordoost Fryslân was eerder al anticipeergebied voor bevolgingskrimp, net als Noordwest Fryslân. In 2015 zijn ook de Friese Waddeneilanden en Zuidoost Fryslân anticipeerregio's geworden. Dit betekent dat alleen de gemeenten Leeuwarden, Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren in de provincie Fryslân niet tot een krimp- of anticipeergebied behoren.

Krimp- en anticipeergebieden in Fryslân 2015

Bron: Fries Sociaal Planbureau

65+

20% van de Friese bevolking in 2015

27% in 2030

75+

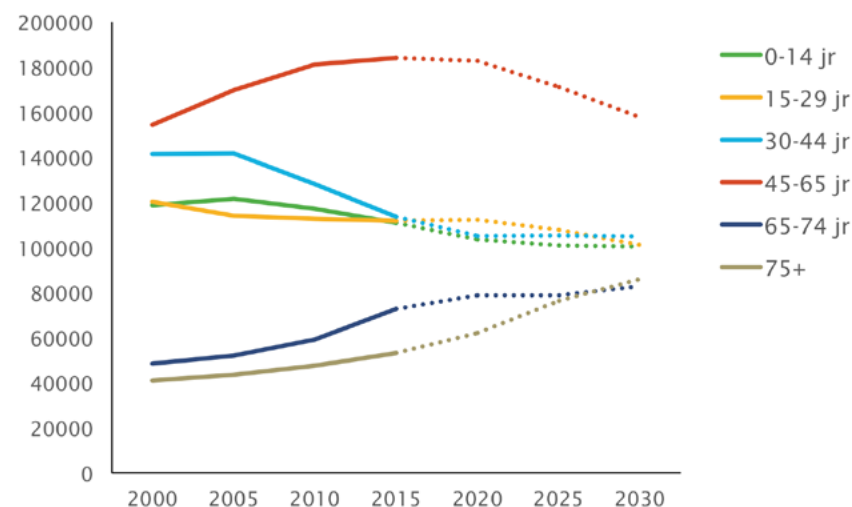
8% van de Friese bevolking in 2015

14% in 2030

Vergrijzing blijft toenemen

In de afgelopen jaren zijn de ontgroening en vergrijzing ingezet. Het aantal Friezen tot 45 jaar is afgenomen. De grootste daling in de periode 2000-2015 heeft plaatsgevonden in de leeftijdscategorie van 30-44 jaar (-20%). Ook het aantal 0-14 jarigen is in deze periode aanzienlijk afgenomen, met 7%. De grootste groei heeft plaatsgevonden van het aantal 65-74 jarigen, met 50%, en het aantal 75-plussers met 30%. De komende decennia zet deze ontwikkeling naar verwachting nog verder door. Vooral het aantal 75-plussers neemt tot 2030 sterk toe, met 62%. In alle leeftijdscategorieën tot 65 jaar treedt naar verwachting een daling op. Het aantal jongeren tot 15 jaar zal met 9% afnemen, het aantal 15-29 jarigen met 10% en het aantal 30-44 jarigen daalt met 8%. De leeftijdscategorie 45-65 jaar daalt nog het meest, met 14%. De daling van de bevolking tot 65 jaar betekent dat de bevolking in de productieve leeftijd afneemt. Dit heeft bijvoorbeeld consequenties voor de arbeidsmarkt en de organisatie van de zorg.

Ontwikkeling Friese bevolking per leeftijdscategorie, 2000-2015 en prognose tot 2030

Bron: CBS en Primos Prognoses 2015, bewerking FSP

Bevolking krimpt verder in Noord en Zuidoost Fryslân

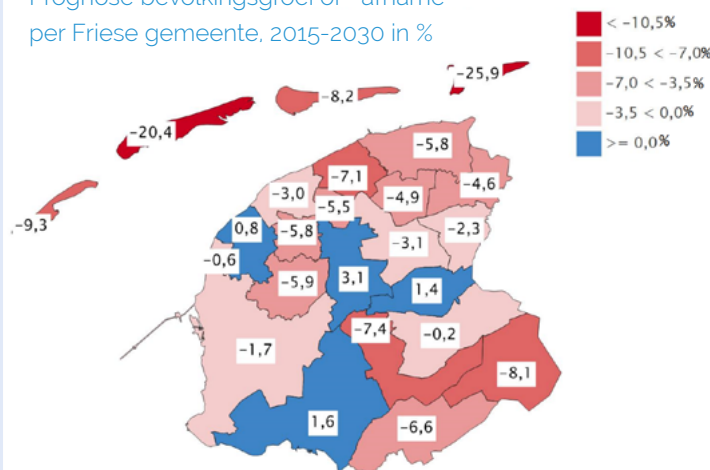
De bevolking in Fryslân daalt de komende 15 jaar met 2% volgens de meest recente Primos prognoses van 2015. Vooral in Noord Fryslân, de Waddeneilanden en Zuidoost Fryslân zal de bevolking dalen. Op de Waddeneilanden, Ooststellingwerf, Heerenveen en Ferwerderadiel daalt de bevolking naar verwachting het meest in de komende 15 jaar. De bevolking neemt naar verwachting vooral nog toe in de gemeente Leeuwarden (+3,1% in 2030). Ook in De Fryske Marren, Smallingerland en Franekeradeel neemt de totale bevolking naar verwachting nog iets toe. Volgens de Primos prognoses neemt het aantal huishoudens in dezelfde periode nog toe in vrijwel alle gemeenten. Dit komt vooral door de toename van het aantal eenpersoonshuishoudens en de afname van het aantal personen per huishouden. Meer huishoudens hebben huisvesting nodig. Dit betekent dat hoewel de bevolking krimpt, de vraag naar woningen wel zal toenemen.

Samenvattend

Krimp is realiteit

Fryslân verkeert in een demografische transitie. De tijd van bevolkingsgroei is over en in grote delen van Noord Fryslân en Zuidoost Fryslân is de krimp ingezet. Deze streken krimpen vooral door een negatief migratiesaldo. In slechts enkele gemeenten is de laatste 5 jaar ook sprake van natuurlijke krimp. Tegelijkertijd verandert de leeftijdsopbouw. Vergrijzing en ontgroening nemen toe. Ook zijn er veranderingen in de huishoudenssamenstelling. Het aantal personen per huishouden daalt en het aantal eenpersoonshuishoudens is toegenomen. De prognoses geven aan dat deze trends zich in de komende jaren voortzetten. Grote delen van Fryslân zijn benoemd tot krimp- of anticipeergebied door het rijk. De demografische ontwikkelingen hebben consequenties voor vele aspecten van de Friese samenleving en leefbaarheid zoals: wonen, onderwijs, voorzieningenniveau, arbeidsmarkt en zorgverlening. Deze ontwikkelingen en het tempo van verandering verschillen echter per gemeente en/of streek. Hoe rijk, provincie, gemeenten, maatschappelijke organisaties en de bevolking om moeten gaan met deze verandering zal daarom ook per dorp of streek anders zijn.

Prognose bevolkingsgroei of -afname per Friese gemeente, 2015-2030 in %

Bron: Primos Prognoses 2015, bewerking FSP

Colofon

In de Databank van het Fries Sociaal Planbureau zijn meer cijfers te vinden over bevolkingsontwikkelingen.

Bronnen/links

CBS Statline
Primos prognose ABF Research
Databank Fries Sociaal Planbureau

Auteur

Wilma de Vries,
wdevries@friessociaalplanbureau.nl
06 44622188/058 2348 500

Opmaak

Jongens van de Jong

FRIES SOCIAAL
PLANBUREAU

Westersingel 4
8913 CK Leeuwarden
T (058) 234 85 00
www.friessociaalplanbureau.nl